

SŁOWA TEMATYCZNE W „ONOMASTIKACH” (ZAKRES, TREŚĆ, FORMA)

Słowa tematyczne: słowo tematyczne, wyraz kluczowy, „Onomastica”

Ujednolicanie ludzkiej działalności w sferze publicznej, polegające na wyznaczeniu parametrów umożliwiających formalne porównywanie, znalazło wyraz także w publikacjach naukowych. Po 1989 r. w Polsce przemodelowano wymagania stawiane autorom artykułów w periodykach naukowych, wprowadzono na wzór amerykański obowiązek podawania streszczeń i słów kluczowych w języku „kongresowym” (w praktyce szybko ograniczono to do języka angielskiego). Umożliwiło to m.in. porównanie tzw. punktacji czasopism krajowych i zagranicznych, a dalej — określanie poziomu dofinansowania.

W „Onomastikach” wymóg podawania słów tematycznych pojawia się dopiero w roczniku za 2002 r.¹; w tymże numerze słowa tematyczne już zastosowano. W numerze z 2003 r. jeszcze nie wszystkie artykuły zaopatrzone w polskie słowa tematyczne, przy niektórych tekstach podawano na przykład tylko angielskie². W późniejszych numerach przestrzegano zasady zamieszczania słów tematycznych, choć nie wypracowano początkowo formuły, czy mają to być słowa w języku polskim, czy obcym (lub w obu naraz) i jaka jest ich zależność od języka tekstu głównego. W ciągu 15 lat autorzy publikujący w „Onomastikach” zaproponowali przeszło tysiąc „słów tematycznych”. W swoich badaniach uwzględniłam jednostki wydzielone w tym czasopiśmie jako „słowa tematyczne” na początku lub końcu artykułu, przy czym zebrałam tylko wyrazy polskie (zamieszczane zarówno przy artykułach pisanych po polsku, jak i w innych językach), pominęłam natomiast formy obcojęzyczne (angielskie, czeskie, rosyjskie, bułgarskie itp.).

¹ „Do rozpraw i artykułów winno być dołączone kilkudzaniowe streszczenie w języku polskim oraz słowa tematyczne; dotyczy to także tekstów obcojęzycznych” (Instrukcja dla autorów, *Onomastica*, XLVIII, 2002, trzecia strona okładki).

² Tak jest w artykule E. Pieciul „Nazwiska żydowskie w powieściach Tomasza Manna i ich przekładach na polski, na przykładzie powieści «Buddenbrookowie» i «Czarodziejska Góra»”.

W językoznawstwie o „słowach kluczowych” (inaczej: „wyrazach kluczowych”, „słowach kluczach”, „wyrazach kluczach”) mówi się od czasów Pierre’a Guirauda (1954) i jego koncepcji badań stylistycznych metodami statystycznymi. Na gruncie polskim metody te rozpowszechniły się (nie tylko w stylistyce) w dużej mierze za sprawą Jadwigi Sambor, która w swojej monografii o słownictwie „Pana Tadeusza” (Sambor, 1969) ustawiła bardzo wysoko poprzeczkę dla prac językoznawczych wykorzystujących w metodologii statystykę. W wielu swoich opracowaniach wskazywała ona na rozróżnienie pojęciowe (i terminologiczne) „słów kluczowych” i „słów tematycznych”.

Słowa kluczowe to wyrazy charakterystyczne dla danego tekstu (także autora, stylu, gatunku itp.), przy czym „charakterystyczność” rozumie się jako zwiększoną frekwencję tych wyrazów w stosunku do ogólnych list frekwencyjnych w danym języku. Jest to więc, jak podkreślała J. Sambor, pojęcie relacyjne: aby uznać jakieś wyrazy za „kluczowe” dla naszego tekstu, musimy porównać słownictwo tego tekstu „ze słownictwem przeciętnym, uznanym za normę, podaną w ogólnym słowniku frekwencyjnym” (Sambor, 2001, s. 519). Pokrewnym pojęciem są *słowa tematyczne*. W przeciwieństwie do słów kluczowych nie jest to pojęcie relacyjne, ponieważ odnosi się do najwyższej frekwencji wyrazów niegramatycznych w obrębie danego tekstu (tekstów danego autora, danego stylu itp.). Według J. Sambor „pojęcia te pozostają w relacji inkluzji, tzn. wszystkie wyrazy klucze są równocześnie tematyczne, ale nie odwrotnie” (tamże).

Większość terminów w tekstach onomastycznych mieści się w kategorii słów kluczowych. Dla każdego tekstu naukowego istotne są słowa tematyczne (pojęcie szersze), które wskazują na przedmiot badań i ich zakres. Z terminologicznego punktu widzenia w „Onomastikach” jak najbardziej słusznie wymaga się „słów tematycznych”. W praktyce polskiej jednak pod wpływem ang. *key words* bardziej rozpowszechnionym terminem jest *wyraz kluczowy* (*słowo kluczowe*), stosowany w informacji bibliotecznej i językoznawstwie komputerowym³.

Starsze pokolenia autorów przyjęły wymóg podania słów tematycznych ze zrozumieniem, ale i bez specjalnego zaangażowania. Taka konwencja wydawnicza w czasopiśmie i tomach zbiorowych była już znana z publikacji zachodnioeuropejskich i amerykańskich, podobnie jak obowiązek dołączania streszczeń i abstraktów w językach światowych⁴. Młodsze pokolenia zetknęły się z pojęcia-

³ Zauważmy, że w polskich artykułach (lub polskich streszczeniach) w „Onomastikach” podawane są *słowa tematyczne*, ale tamże, w artykułach i streszczeniach pisanych po angielsku, *key words*. Z tego względu w dalszej części artykułu stosuję oba terminy: *słowo tematyczne* i *wyraz kluczowy* wymiennie.

⁴ Co do rozróżnienia abstraktów i streszczeń w polskiej praktyce wydawniczej, uważam to za problem wart przestudiowania, tutaj jednak tylko go sygnalizuję bez dalszych analiz.

mi słów kluczowych i streszczeń podczas przygotowywania prac dyplomowych: licencjackich i magisterskich, takie są bowiem wymogi zapisane w instrukcji dla dyplomantów (cytuję za „Instrukcją dla pracy magisterskiej” na Uniwersytecie Warszawskim):

Słowa kluczowe (maksymalnie 10), tworzone przede wszystkim na podstawie tytułu i streszczenia, powinny być sformułowane w mianowniku liczby pojedynczej. Należy je zapisać w wierszu, oddzielone przecinkami.

Streszczenie nie powinno zawierać więcej niż 800 znaków (około 16 wierszy).

Silą rzeczy, *słowa kluczowe* (a także *streszczenie* i *abstrakt*) są pojęciami i terminami, z którymi ma do czynienia każdy dydaktyk-opiekun prac dyplomowych. Zauważmy, że choć nie jest to zapisane we wspomnianej instrukcji, to konieczność stosowania „mianownika liczby pojedynczej” sugeruje użycie przede wszystkim rzeczowników.

Obowiązek podania słów tematycznych dyscyplinuje w pewien sposób autora, każe mu przeanalizować własny tekst, jego strukturę i stosowaną terminologię. Streszczenia, abstrakty i słowa kluczowe (a także — dodajmy — tytuły) to teksty wtórne, przetworzone w stosunku do tekstu artykułu. W przypadku słów kluczowych wymagane jest podanie dominant pojęciowych, wokół których autor organizuje swoją wypowiedź. To według nich czytelnik najszybciej zorientuje się, czy dany tekst będzie mu przydatny, czy nie (tak też działają wyszukiwarki).

Jedno z pytań badawczych, jakie sobie postawiłam, brzmi: czy z czasem zmieniała się jakość słów tematycznych i ich forma? Czy młodszy autorzy publikujący w „Onomastikach” wykorzystują swoją wiedzę i przyzwyczajenia pokolenia internetu do budowy modelowych tekstów, zamieszczanych w artykułach jako słowa tematyczne⁵. Szczegółowa analiza obejmowała przebadanie ogólnej liczby tych jednostek w badanym zbiorze⁶, liczby jednostek powtarzających się co najmniej dwa razy, przeciętnej liczby słów tematycznych w jednym artykule, największej i najmniejszej ich liczby w jednym artykule, liczby elementów w odrębnej jednostce „słowo tematyczne”, zasad porządkowania w obrębie jednego artykułu. Ogólne dane dotyczące wykorzystanego zbioru pokazuje tabela 1.

⁵ Nie ulega wątpliwości, że autorzy traktują swoje zbiory słów tematycznych jako tekst spójny; świadczy o tym np. użycie pojęć uzupełniających się lub przeciwstawnych, spójników i innych wykładników koherencji i kohezji. Temat ten przedstawię w odrębnym artykule.

⁶ Zasadniczo za jednostkę (słowo tematyczne) przyjąłam wyrażenia oddzielone przecinkami. W nielicznych zapisach można mieć wątpliwości, czy chodzi o część składową, czy o odrębne słowo, por. niżej przykłady.

Tabela 1. Słowa tematyczne w czasopiśmie „Onomastica” w latach 2002–2016

Liczba wykorzystanych artykułów	211
Ogólna liczba „słów tematycznych”	979
Liczba odrębnych jednostek („słów”)	681
W tym:	
Powtarzające się co najmniej 2 razy	117 (ok. 17%)
Niepowtarzające się	564
Przeciętna liczba słów tematycznych w jednym artykule	4–5
Najmniejsza i największa liczba „słów” w jednym artykule	2–11
Liczba elementów w jednostce „słowo tematyczne”	1–10

W badanym zbiorze zdecydowanie przeważały rzeczowniki i wyrażenia imienne z rzeczownikiem jako ośrodkiem syntaktycznym. Wyjątkowo pojawiły się przymiotniki jako odrębne jednostki i to tylko przy jednym artykule z 2006 r.: *chrześcijański, muzułmański, słowiański, żydowski*.

W słowach tematycznych widać znaczny stopień indywidualizacji: ponad 80% jednostek pojawia się tylko raz. W dodatku niektóre powtarzające się wystąpiły w artykułach tego samego autora, podzielonych np. ze względu na objętość na dwie czy trzy części. Wskażę kilka przyczyn tak wysokiego odsetka słów, które się nie powtarzają. Jedną z nich jest wariantywność terminologiczna, do której wrócę w dalszej części artykułu. Inną — dodawanie elementów dyferencyjnych (często przymiotników, choć nie tylko), które z szerszego zbioru wyodrębniają podrzędny, np. *adaptacje nazw niemieckich, dwuelementowe nazwisko małżonki, nazwisko odajcowskie (panieńskie), nazwy przedsiębiorstw budowlanych, polska i słowiańska terminologia onomastyczna, zoonimia regionalna, toponimy rodzaju męskiego, urbonimy z imionami władców, historia języka polskiego w XX wieku*. Wydaje się, że uwaga większości autorów skupia się przede wszystkim na tym, co ich badania wyróżnia od innych, mniej natomiast troski poświęcają umiejscowieniu swoich osiągnięć w szerszej siatce pojęciowej. Charakterystyczne, że nawet słowa o największej frekwencji powtarzają się w zbiorze zaledwie po dwadzieścia kilka, kilkanaście razy (zob. tabelę 2) na 681 odrębnych jednostek. Są to: *antroponimia, onomastyka, etymologia, imiona*. Najwięcej, bo aż 66 przykładów, to słowa tematyczne pojawiające się tylko w dwóch artykułach.

Tabela 2. Słowa tematyczne powtarzające się w zbiorze

Lp.	Liczba wystąpień	Liczba przykładów	Przykład
1.	23	1	<i>antroponimia</i>
2.	18	1	<i>onomastyka</i>
3.	14	1	<i>etymologia</i>
4.	12	1	<i>imiona</i>
5.	8	3	<i>motywacja, słowotwórstwo, toponimia</i>
6.	7	6	<i>nazwisko, onimizacja, toponimy</i>
7.	6	3	<i>nazwiska, nazwy własne, onomastyka literacka</i>
8.	5	7	<i>frekwencja, przezwiska, semantyka</i>
9.	4	8	<i>antroponim, chrematonimia, językowy obraz świata</i>
10.	3	20	<i>apelatywizacja, imię, metafora</i>
11.	2	66	<i>adaptacja, etnonim, gwara</i>

Na wysoki stopień indywidualizacji słów tematycznych wpływa także użycie nazw własnych, z natury swojej jednostkowych. W badanym zbiorze stanowią one sporą grupę (zob. tabelę 3).

Tabela 3. Nazwy własne jako słowa tematyczne

Odrębne słowa tematyczne	48
Składowe słowa tematycznego	32

Pojawiają się bądź jako odrębne „słowa tematyczne”, np.: *Alaska, Bułgaria, Warmia, Bieszczady Zachodnie, Hieronim Morsztyn*, bądź jako ich części, np.: *arcybiskup Leszek Sławoj Głódź, dorzecze Wieprzówki, imię Maria*. Łącznie wynotowałam 75 nazw własnych, użytych 80 razy (niektóre się powtarzały, np.: *Warmia, Karpaty, Pomorze Zachodnie*; zob. Aneksy).

Przeciętnie w jednym artykule podawano 4–5 „słów tematycznych”, chociaż kilkakrotnie autorzy ograniczyli się tylko do dwóch jednostek, np.: *Mława, przed-słowińska hydronimia w Polsce; antroponimia pogranicza, nazwiska szlacheckie; hodonimy polskie i francuskie, techniki przekładu; imiona chrześcijańskie, imiona pochodzące od nazw święt i atrybutów Matki Bożej używane i nieużywane w Polsce*. Na drugim krańcu znalazły się artykuły, w których wymieniano 10–11 słów, np. *termin topograficzny, toponim, antroponim, hydronim, ojkonim, oronim, nazwa terenowa, semantyka, etymologia, motywacja, metodologia*.

Liczbę elementów składowych w obrębie słowa tematycznego pokazuje tabela 4. Zgodnie z definicją słów tematycznych liczyłam tylko wyrazy niegrama-

tyczne. Słowa tematyczne składające się z niewielu elementów (1–4) stanowiły 97% ogółu materiału, słowa wieloelementowe (5–10) to zaledwie 3%. Można zauważyć pewną zależność: wieloelementowych słów tematycznych w jednym artykule jest niewiele, tam zaś, gdzie autorzy podali ich dużą liczbę, były one zazwyczaj krótkie. Widać to choćby w podanych wyżej przykładach.

W wielu słowach tematycznych autorzy łączyli dwa zagadnienia, dwa terminy (za pomocą spójnika lub przecinka), zapewne w celu uzyskania zwięzłości wypowiedzi, np. *imiona rodzime (tradycyjne) i imiona obce; adaptacja fonetyczna i morfologiczna; imiona słowiańskie, chrześcijańskie; cechy i typy gier onimicznych; charakterystyka formalna i znaczenie toponimów; język chiński, japoński*. Nie jest to fortunne rozwiązanie, ponieważ takie „słowa tematyczne” mogą budzić wątpliwości odbiorcy: czy chodzi o imiona słowiańskie skontrastowane z chrześcijańskimi, czy o imiona słowiańskie, które stały się chrześcijańskimi; czy chodzi o adaptację fonetyczną i adaptację morfologiczną (osobno omówione), czy o adaptację mieszaną, łączącą fonetykę z morfologią. Zapis z przecinkiem w obrębie danej jednostki stoi poza tym w sprzeczności z zasadą, że w polu „słowa tematyczne” przecinkami oddzielone są od siebie osobne jednostki. Również stosowanie myślników może prowadzić do nieporozumień, nie wiadomo, gdzie kończy się jeden wyraz kluczowy, a zaczyna drugi, por. ciąg w jednym z artykułów: *onomastyka polska, onomastyka słowiańska, podział wewnętrzny dyscypliny — kryterium przedmiotowe, kryterium metodologiczne, dorobek naukowo-badawczy, kierunki badawcze, tendencje rozwojowe wyznaczniki, zadania badawcze*.

Tabela 4. Liczba elementów składowych w jednostce „słowo tematyczne”

Liczba elementów	Liczba przykładów	[%]	Przykład
1	232	34	<i>chrematonimia</i>
2	300	44	<i>antroponimia historyczna</i>
3	96	14	<i>analiza materiału antroponimicznego</i>
4	34	5	<i>etymologie różnych typów nazwisk</i>
		97	
5	9		<i>formy gwarowe nazw toni rybackich</i>
6	4		<i>polskie i obce nazwy własne odmian Clematis</i>
7	3		<i>komponenty kategoryjne (toponimia, antroponimia, zoonimia, kosmonimia, chrematonimia)</i>
8	1		<i>funkcje: identyfikacja, fikcjonalizacja/iluzjonizacja, charakteryzacja, mitologizacja, akcentuacja/anonimizacja</i>
10	2		<i>imiona pochodzące od nazw święt i atrybutów Matki Bożej używane i nieużywane w Polsce</i>
		3	

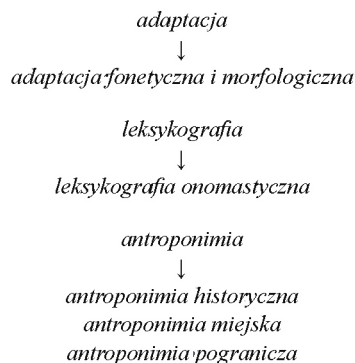
Od strony praktycznej istnieje także problem, jak w wykazie rzeczowym dotrzeć do treści tych elementów słowa, które występują na drugiej pozycji, np.: *typy gier onimicznych* (w jednostce: *cechy i typy gier onimicznych*), *znaczenie toponimów* (w jednostce: *charakterystyka formalna i znaczenie toponimów*), *język japoński* (w jednostce: *język chiński, japoński*). Podobny problem pojawia się przy wyrazach kluczowych zawierających nawias z doprecyzowującym wyrażeniem, np. *antroponimy przezwiskowe* (*przezwiseka*), *derywacja semantyczna* (*nazwy metaforyczne*), *komponenty kategorialne* (*toponimia, antroponimia, zoonimia, kosmonimia, chrematonimia*), *kultura duchowa* (*symboliczna*).

Na krytyczną ocenę zasługują również słowa tematyczne zbyt ogólne, słabo charakteryzujące tekst przez wieloznaczność lub szeroki zakres znaczeniowy, jak np.: *gra, kultura, podział, przejrzyistość*. Domyślić się treści takich wyrazów można w połączeniu z pozostałymi wyrazami w ciągu, ale nie zawsze⁷. Funkcjonalne nie są również sformułowania wieloelementowe, np.: *nazwy miejscowe, Przyłubie, Przyłubsko, Przyłubia, etymologia podstawy; nazwy osobowe od apelatywów określających powinności; toponimy typu Łaz, Łazy oraz pochodne od określeń należących do pola semantycznego OGIEŃ*. Tego typu zapisy dublują w gruncie rzeczy tytuł artykułu.

Trzy pierwsze pozycje w tabeli 4: jednostki jedno-, dwu- i trzelementowe stanowią łącznie 92% wszystkich słów tematycznych. Taka struktura zbioru jest zbliżona do struktury wielu zbiorów terminologicznych. O podobieństwie świadczy również szyk w jednostkach dwuelementowych o budowie: rzeczownik + przymiotnik (np. *imię rodzime*). Pozycja przymiotnika na drugim miejscu jest typowa dla terminologii, w przeciwieństwie do szyku w swobodnej wypowiedzi z przymiotnikiem na pierwszym miejscu (**rodzime imię*).

Według S. Gajdy (1990) teksty naukowe charakteryzują się słownictwem abstrakcyjnym i wyrazami tematycznymi związanymi z daną dyscypliną. Jest oczywiste, że w zbiorze wyrazów tematycznych nasycenie terminami jest bardzo duże, chociaż, jak wynika z dotychczasowych rozważań, nie wszystkie słowa tematyczne są zarazem terminami. W badanym zbiorze wystąpiły terminy *onomastyczne* (np.: *antroponimia, choronim, hydronimy, nazwisko, patronimicum, toponim*), terminy *ogólnojęzykoznawcze* (np.: *derywacja, dialekt, etymologia, język, rzeczownik, słownik, słowotwórstwo*) i terminy *ogólnonaukowe* (np.: *adaptacja, funkcja, klasyfikacja, motywacja, teoria, typ*). W każdej z tych grup wystąpiła relacja nadrzędności–podrzędności ze względu na zakres znaczeniowy, np.:

⁷ Por. uwagi w przypisie 5.

Terminy komplementarne wobec siebie, np.: *imiona męskie*, *imiona żeńskie*; *imiona rodzime (tradycyjne)* i *imiona obce*; *przejrzystość*, *nieprzejrzystość*, to cecha nie całego badanego zbioru, ale wyrazów kluczowych w danym artykule.

W grupie terminów występujących w badanym zbiorze można zaobserwować zjawiska typowe dla polskiej terminologii onomastycznej⁸. Zdaniem jej badaczy (np. E. Rzetelska-Feleszko, R. Mrózek, A. Cieślikowa, Z. Abramowicz, L. Dacewicz) synonimia stanowi trwałą cechę polskiej terminologii językoznawczej w ogóle. Przejawia się we współwystępowaniu terminów wywodzących się głównie z greki (adaptowanych fonetycznie i morfologicznie) i rodzimych, np.: *onimy* — *nazwy własne*, *antroponim* — *nazwa osobowa*. Synonimia terminologiczna przybiera niekiedy postać ciągów (np. łac. *patronymicum* — formy adaptowane i zmienione: *patronymicum*, *patronymikum*, pol. *nazwa odojcowska* itp.). Przyczyną dubletów polskich jest brak stabilnego wzorca, standardu terminologicznego, stąd np.: *imiona chrześcijańskie* i *imiona osobowe pochodzenia chrześcijańskiego*; *motywacje imiennicze* i *motywacje wyboru imienia*. Dotyczy to również liczby gramatycznej. W przywołanej na początku artykułu „Instrukcji dla pracy magisterskiej” zalecano stosowanie liczby pojedynczej. W pracach językoznawczych niekiedy liczba pojedyncza nie może zastąpić liczby mnogiej, por. np. *języki ugrofińskie*. W wielu innych przykładach ujednolicenie formuły liczby gramatycznej w słowach tematycznych byłoby jednak wskazane, np.:

— sg. *adaptacja*; *adaptacja fonetyczna i morfologiczna*, pl. *adaptacje*; *adaptacje nazw niemieckich*;

— sg. *antroponim*, pl. *antroponimy*; *antroponimy w kulturze Głuchych*; *antroponimy przezwiskowe (przezwiska)*;

— sg. *choronim*, pl. *choronimy*;

⁸ Por. ostatnio na ten temat: E. Wolnicz-Pawłowska (2016). Terminologia onomastyczna w tradycji badawczej i praktyce normalizacyjnej. *Onomastica*, LX, s. 37–46.

- sg. *chrematonim*, pl. *chrematonimy*;
- sg. *nazwa miejscowa*, pl. *nazwy miejscowe* itp.

Łącznie tego typu dublety z liczbą gramatyczną wystąpiły 35 razy.

W grupie terminów warto zwrócić uwagę na określenia nowe, czasem tworzone przez autorów opracowań, np.: *ampelonim*, *aptonimy*, *autografonim*, *demononimia*, *enonim*, *enoturystyka* itp. Najczęściej jednak nowy termin stanowi uszczegółowienie dotychczasowego, np.: *ergonimia komercyjna*, *kosmonimia globalna*, *ojkoleksem*, *ojkosufiks*. Takie słowa tematyczne (wyrazy kluczowe) mogą przyczynić się do uzupełnienia onomastycznego leksykonu terminologicznego i wspomóc przyszły słownik terminologii onomastycznej.

Co do zasad porządkowania słów tematycznych, to współwystępują dwie: według kolejności pojawiania się w tekście głównym oraz (rzadziej) według stopnia ogólności (np.: *internet*, *anonse towarzysko-matrymonialne*, *antroponimy*). W jednym artykule zastosowano układ alfabetyczny.

Postawiłam na wstępie pytanie: czy z biegiem czasu widać sprawniejsze formułowanie słów tematycznych? Wydaje się, że istotnie, praktyka ma wpływ na ich lepszą funkcjonalność. Porównałam pięć pierwszych badanych roczników (lata 2002–2006) oraz pięć ostatnich (lata 2012–2016), licząc występowanie słów wieloelementowych (5–10) oraz takich wyrazów kluczowych, które zawierały przecinki, spójniki, myślniki, nawiasy itp. Takich jednostek było w latach 2002–2006 34, w latach 2012–2016 zaś 22. Wydaje się więc, że autorzy lepiej sobie radzą z formułowaniem słów kluczowych.

Ogląd zebranego materiału, a także obserwacje własne i kolegów prowadzących bibliografię językoznawstwa slawistycznego w programie iSybislaw, pokazują, że słowa tematyczne, wyrazy kluczowe są niedocenianym narzędziem metodologicznym. Słowa te są potrzebne odbiorcy, bo stosunkowo łatwo pozwalają ocenić, czy tekst zawiera interesujące czytelnika treści (po tytule nie zawsze można się zorientować), pozwalają również szybko znaleźć konkretny artykuł np. w wyszukiwarkach internetowych czy indeksach rzeczowych. Ale słowa te są także potrzebne autorowi do pogłębionej konceptualizacji swojego tekstu, poddania go rygorom jasności, prostoty, zwięzłości i precyzji stylu, tak pożądanym w literaturze naukowej.

LITERATURA

- Gajda, S. (1990). Współczesna polszczyzna naukowa. Język czy żargon? Opole: Wyd. Instytutu Śląskiego.
- Guiraud, P. (1954). Les caractères statistiques du vocabulaire: Essai de méthodologie. Paris: Presses Universitaires de France.

- Sambor, J. (1969). *Badania statystyczne nad słownictwem (na materiale „Pana Tadeusza”)*. Wrocław [iżd.]: Ossolineum.
- Sambor, J. (2001). *Język polski w świetle statystyki*. W: J. Bartmiński (red.), *Współczesny język polski*. Lublin: Wyd. UMCS, s. 503–526.
- Wolnicz-Pawłowska, E. (2016). Terminologia onomastyczna w tradycji badawczej i praktyce normalizacyjnej. *Onomastica*, LX, s. 37–46.

SUMMARY

KEY WORDS IN “ONOMASTICA” (QUANTITY, CONTENT, FORM)

Key words are in Poland an unappreciated methodological tool. Polish editors have required key words to be given in scientific papers since the end of the 20th century. Key words have been used by the journal “Onomastica” since 2002 (vol. XLVIII). The present paper discusses preliminary research that aims at describing the quantity, content, and structure of key words given in the papers published in “Onomastica” issues from the years 2002–2016. The author analysed 211 papers containing 979 key words in Polish. 681 key words are formally unique units. Most of the 681 key words are individual terms (coined by the authors of the papers) or proper names. Only 17 percent of keywords occurred in more than one article. The analysed set of key words contains many general scientific terms as well as many linguistic and onomastic terms. Among the latter, a low presence of fixed terminology is to be noticed. This paper points out formal and functional inadequacies of key words present in the analysed set, though an improvement is to be seen in the recent years.

Key words: thematic word, key word, “Onomastica”

ANEKSY

Słowa tematyczne występujące co najmniej dwukrotnie
(do tabeli 2)

antroponimia (23); onomastyka (18); etymologia (14); imiona (12); motywacja, słowotwórstwo, toponimia (8); nazwa miejscowa, nazwa wodna, nazwisko, onimizacja, onomastyka kulturowa, toponimy (7); nazwiska, nazwy własne, onomastyka literacka (6); frekwencja, klasyfikacja, nazwa własna, nazwy geograficzne, przezwiska, semantyka, struktura (5); antroponim, chrematonimia, językowy obraz świata, nazwa osobowa, nazwy terenowe, staroruskie imiennictwo osobowe, Warmia, znaczenie nazw (4); apelatywizacja, geografia nazewnictwa, hipokorystyka, hydronimy, imię, język staroruski, konotacja, metafora, metodologia, nazwy osobowe, odapelatywne nazwy osobowe, onomastyka polska i słowiańska, oronimy, postmodernizm, struktura nazw, tekst, toponim, transonimizacja, urbanonimia, wartościowanie (3); adaptacja, chrematonimy, deonimizacja, derywacja, diachronia, dialekt kreteński, dialektologia, dyskurs naukowy, ergonimy, etnolingwistyka, etnonim, etymologia ludowa, fleksja toponimów, fonetyka, geografia, globalizacja, gra językowa, gwara, hydronimia, hydronimia polska, imiona dwuczłonowe, imiona męskie, imiona żeńskie, Internet (także w zapisie: internet), język niemiecki, język nowogrecki, język polski, język religijny, język rosyjski, Karpaty, kategoryzacja, kierunki badawcze, konotacje, Kraków, kultura, metonimia, mikrotoponimia, mikrotoponimy, mitologia słowiańska, moda imiennictwa, Moldawia (Bielce, Styrcza), nazwotwórstwo, nazwy firm, nazwy marketingowe, nazwy obce, nazwy pamiątkowe, ojkonim, ojkonimy, Onomastica (także w zapisie: „Onomastica”), plurale tantum, polska etymologia toponimiczna, Pomorze Zachodnie, pragmatyka nazewnictwa, przekład, reklama, semiotyka, singularia tantum, statystyka, struktura proprialna, teonimia, toponomastyka, typologia słowiańskich nazw miejscowych, wieloimiennosc, współczesna hydronimia grecka, zmiany fonetyczne, zoonimy (2).

Nazwy własne w słowach tematycznych
(do tabeli 3)

Alaska, Barok, Biblia, Biblia gdańska, Bielce, Bieszczady Zachodnie, Biskupizna, Bułgaria, Bydlin, *Clematis*, Daleki Wschód, Episkopat Polski, F-16 Jastrząb, Glusi, Gorce, Hieronim Morsztyn, Hydronimia Europaea, Jaćwiegowie, Jezioro Szczutowskie, Jezioro Urszulewskie, Jurij Lisianski, Karpaty, Kazimierz, Kielce, Kościół, Kościoły, Kotorydz, Kraków, Kresy Wschodnie, Królestwo Polskie, Kseksofy, Litwa, Łaz, Łazy, Łódź, Maria, Matka Boża, Mazowsze, Mazury, Mława, Moldawia, Naruszewo, Onomastica, Pasma Brzanki, Płyćwia, Płytwica, Pogórze Ciężkowickie, Polacy, Polonia, Polska, Pomorze Zachodnie, Przedświt, „Przedświt”, Przyłubie, Przyłubień, Przyłubsko, Reszel, Rosja, Sławoj Leszek Głódź, Słowacki, Styrcza, Suwalszczyzna, Szczutowo, Urszulewo, Warmia, Wągra Potok, Węgierka, Węgra, Węgrów, Wielkopolska, Wieprzówka, Witkacy, Wrocław, Wujek, Zagłębie Ruhry